Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/96/2019
Identifikačné číslo spisu:	8118201075
Dátum vydania rozhodnutia:	30.01.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:8118201075.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu W. N., bývajúceho v G., zastúpeného JUDr. Ladislavom Lukáčom, advokátom, so sídlom v Prešove, Hlavná 17, proti žalovanej W. N., bývajúcej v G., zastúpenej JUDr. Františkom Komkom, advokátom, so sídlom v Prešove, Hlavná 29, o nahradenie vyhlásenia vôle žalovanej na uzavretie dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 24C/5/2018, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 25. októbra 2018 sp. zn. 11Co/71/2018, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Prešove z 25. októbra 2018 sp. zn. 11Co/71/2018 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa žalobou podanou na Okresnom súde Prešov (ďalej ako „súd prvej inštancie“) domáhal nahradenia vyhlásenia vôle žalovanej tak, že žalovaná uzatvára dohodu o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov v znení dohody, ktorá bola obsiahnutá v zmluve o budúcej dohode o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov uzavretej účastníkmi konania 21. novembra 2017 a ktorá tvorí neoddeliteľnú súčasť rozsudku.
2. Súd prvej inštancie rozsudkom zo 14. mája 2018 č. k. 24C/5/2018-34 vo výroku I. rozhodol, že žalobu zamieta a vo výroku II. rozhodol, že žalovaná má voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, o výške ktorých rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozsudku samostatným uznesením. Súd prvej inštancie mal z vykonaného dokazovania za nesporné, že medzi stranami došlo k uzatvoreniu zmluvy o budúcej dohode o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, sporné však bolo, či je táto dohoda platná, a či možno súdnym rozhodnutím nahradiť vyhlásenie vôle žalovanej na uzatvorenie dohody o vyporiadaní bezpodielového vlastníctva manželov. V tejto súvislosti konštatoval, že bezpodielové spoluvlastníctvo nevzniká na základe zmluvy, ani na jej základe nezaniká, vzniká uzavretím manželstva a zaniká zánikom manželstva, dohodou ho možno len vyporiadať. Právna úprava bezpodielového spoluvlastníctva nie je zaradená v časti záväzkového práva, ale v časti vlastníckeho práva, pričom systematickým výkladom Občianskeho zákonníka (ďalej ako „OZ“) súd prvej inštancie dospel k záveru, že zmluva o budúcej zmluve sa nevzťahuje na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva. Jazykovým výkladom vychádzajúcim z analýzy slov a ich etymológie

súd prvej inštancie dospel ku konštatovaniu, že zmluvu o budúcej zmluve „dohode“ nemožno uzavrieť, pretože OZ používa výlučne pojem „dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov“ a nie „zmluva o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov“. Z uvedeného tak dospel k záveru, že dohodu o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov teda možno platne uzavrieť až po zániku bezpodielového spoluvlastníctva, teda uzavretie dohody, prípadne zmluvy o budúcej dohode pred zánikom manželstva nie je prípustné, tzn. táto dohoda je pre rozpor so zákonom absolútne neplatná. Súd prvej inštancie tak aj poukazom na súdnu prax uviedol, že súdna prax možnosť uzavretia takýchto dohôd ešte pred zánikom bezpodielového spoluvlastníctva manželov odmietla s poukazom na výslovné znenie zákonnej úpravy § 149 ods. 1 OZ. Vzhľadom na uvedené konštatoval, že zmluvu o budúcej dohode o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov je potrebné posúdiť ako absolútne neplatný právny úkon.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu súdu prvej inštancie podal žalobca (ďalej ako „odvolateľ“) odvolanie. Krajský súd v Prešove (ďalej ako „odvolací súd“) rozsudkom z 25. októbra 2018 sp. zn. 11Co/71/2018 vo výroku I. potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a vo výroku II. rozhodol tak, že priznal žalovanej proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti rozhodné pre posúdenie danej veci, vecne správne rozhodol a svoje rozhodnutie odôvodnil v súlade s § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 234 ods. 2 CSP, pričom výstižne a dostatočne odôvodnil, čo ho viedlo k vydaniu rozhodnutia a vyporiadal sa s rozhodujúcimi skutočnosťami. Vo vzťahu k námietke odvolateľa, v rámci ktorej namietal nesprávne právne posúdenie platnosti zmluvy o budúcej dohode o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie komplexne a dôsledne zhodnotil skutočnosti, ktoré je potrebné skúmať pri posudzovaní platnosti uvedenej zmluvy, pričom sa dostatočne vyporiadal so zákonnými podmienkami a odôvodnil svoje úvahy, na základe ktorých dospel k záveru o nedôvodnosti žaloby. Vzhľadom na uvedené odvolací súd neuznal opodstatnenosť argumentov odvolateľa, na ktorých založil svoje odvolacie dôvody.

4. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej ako „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnil tým, že odvolací súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces ako aj poukazom na § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Dovolateľ uviedol, že tak súd prvej inštancie ako aj odvolací súd sa dôsledne nevyporiadali s námietkou žalobcu, z akého dôvodu nemožno platne uzavrieť dohodu s odkladacou podmienkou k okamihu zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov ich rozvodom počas trvania manželstva, pričom poukázal na to, že obdobne je treba nahliadať aj na uzatváranie nepomenovaných, tzv. atypických zmlúv, ako je zmluva o budúcej zmluve. Uviedol, že v oboch prípadoch nejde o uzavretie dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva počas trvania manželstva, ale o uzavretie dohôd pre prípad, že nastane situácia, pri ktorej dôjde k rozvodu manželstva a manželia si dohodnú, akým spôsobom si spoločný majetok vyporiadajú. Dovolateľ konštatoval, že práve uzatváranie dohôd medzi manželmi ohľadom budúceho vyporiadania majetku má pre súdnu prax veľký význam aj v tomto smere, že takýmto spôsobom dôjde k zníženiu počtu sporov o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva, ak pred súdom manželia v rozvodovom konaní preukážu uzavretie zmlúv o budúcom vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva. V tejto súvislosti poukázal na komentár k občianskemu právu k výkladu § 149, v zmysle ktorého „je v súlade so zákonom reálne presadzovať takú interpretáciu uzavierania dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva, podľa ktorej aj rozvádzajúci sa manželia môžu platne uzavrieť takúto dohodu s odkladacou podmienkou k okamihu zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov rozvodom, to znamená, že až splnením suspenzívnej podmienky nastane situácia, ako keby dohodu uzavreli jej účastníci už ako rozvedení manželia“. Dovolateľ tak konštatoval, že obdoba dohody s odkladacou podmienkou je aj zmluva o budúcej zmluve, ktorú uzavrel so žalovanou. Vzhľadom na uvedené dovolateľ má za to, že súdy žiadnym spôsobom logicky a právne neargumentovali a nevyporiadali sa s touto námietkou a tým bolo porušené právo na spravodlivý proces. Navrhol, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu.

5. K dovolaniu dovolateľa sa vyjadrila žalovaná. Uviedla, že s názorom dovolateľa vyjadreného v dovolaní nesúhlasí a dôvody, ktoré uvádza nie sú ničím novým, iba opakovaním tých istých skutočností, ktoré dovolateľ produkoval v konaní pred súdmi, ktoré sa s týmito tvrdeniami vecne správne a náležitým spôsobom vyporiadali.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) bez

nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.
7. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.
8. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.
9. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.
10. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).
11. V danom prípade dovolací súd prioritne posudzoval prípustnosť dovolania, t. j. či boli splnené podmienky stanovené zákonom pre vecné prejednanie dovolania. Odborná spisba rozdeľuje podmienky prípustnosti dovolania na objektívne (a/ prípustný predmet, b/ lehota na podanie dovolania, c/ náležitosti dovolania) a subjektívne (osoba oprávnená podať dovolanie), (Ficová a kol. Občianske procesné právo, Druhé aktualizované a doplnené vydanie, Bratislava, Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, 2008, str. 344). V CSP sú jednotlivé podmienky prípustnosti dovolania upravené nasledovne: v ustanoveniach § 420 až § 423 je upravený prípustný predmet, v ustanovení § 427 je stanovená lehota na podanie dovolania, v ustanovení § 428 sú stanovené náležitosti dovolania a v ustanovení § 424 až § 426 sú upravené subjekty oprávnené podať dovolanie. Dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.
12. Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd zistil, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania, v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 CSP), ktoré dovolanie spĺňa náležitosti stanovené zákonom (§ 428 CSP) a dovolateľ v ňom napáda rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie.
13. Každé podanie (vrátane dovolania) posudzuje aj dovolací súd podľa jeho obsahu (§ 124 CSP) a v súlade s článkom 11 ods. 1 až 3 CSP. Pri takomto posudzovaní dovolania je zrejmá námietka dovolateľa, v zmysle ktorej uviedol, že odvolací súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, čím tak z obsahu vyplýva, že prípustnosť svojho dovolania opiera aj o § 420 písm. f) CSP.
14. Dovolateľ v danom prípade vyvodzuje prípustnosť a dôvodnosť svojho dovolania z § 420 písm. f) CSP a z § 421 ods. 1 písm. b) CSP.
15. Podľa § 420 písm. f) CSP, dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.
15.1. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou

práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Z obsahu dovolania vyplýva, že dovolateľ namietal, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie dostatočne.
16. V súvislosti s touto námietkou dovolací súd odkazuje na stanovisko najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, ktoré je aktuálne a pre súdnu prax použiteľné aj po 1. júli 2016, ktorého právna veta znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“
17. Dovolací súd pripomína, že právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 393 CSP, je nepreskúmateľné.
18. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné atribúty spravodlivého súdneho procesu, ktorá skutočnosť jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Z judikatúry tohto súdu vyplýva, že na taký argument strany sporu, ktorý je pre rozhodnutie podstatný a rozhodujúci, sa vždy vyžaduje špecifická odpoveď (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Podľa konštantnej judikatúry Ústavného súdu SR (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04) „súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR je aj právo účastníka na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany; t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takémuto uplatneniu“.
19. Dovolateľ vo svojom dovolaní namietal vadu konania, ktorá spočívala v tom, že súd prvej inštancie ako aj odvolací súd sa dôsledne nevyporiadali s námietkou žalobcu, z akého dôvodu nemožno uzavrieť zmluvu o budúcej zmluve, ktorú uzavrel so žalovanou, keď aj podľa tejto zmluvy nastanú účinky dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov až po zániku manželstva. Domnieva sa, že obdoba dohody s odkladacou podmienkou je aj zmluva o budúcej zmluve, ktorú uzavrel so žalovanou.
20. Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že konanie je postihnuté vadou zmätočnosti spočívajúcou v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu takej intenzity, ktorá odôvodňuje aplikáciu (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016 a zakladá tak prípustnosť i dôvodnosť podaného dovolania v prejednávanej veci. Tento nedostatok spočíva predovšetkým v tom, že odvolací súd sa v odôvodnení vôbec nezaoberal odvolacou argumentáciou dovolateľa, ktorá si vyžadovala špecifickú odpoveď a ktorá mohla mať eventuálne zásadný význam pre rozhodnutie vo veci.
21. Dovolací súd uvádza, že z obsahu odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplýva, že ten sa pri svojej argumentácii pri posudzovaní predmetnej zmluvy v bode 21. zameral na systematický výklad OZ. V zmysle tohto výkladu konštatoval, že zmluva o budúcej zmluve sa nevzťahuje na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva. Na margo tejto argumentácie súdu prvej inštancie dovolací súd poznamenáva, že systematický výklad predpokladá určité objasnenie významu právnej normy z aspektu jej miesta v platnom právnom systéme, prináležitosť interpretovanej normy k určitému druhu právnych noriem a charakteru ich vzťahov k iným právnym normám, ako aj príslušnosť tejto normy k jednému z právnych odvetví, vrátane verejného či súkromného práva. Vzhľadom na uvedené dovolací súd konštatuje, že v danom prípade absentuje zo strany súdu prvej inštancie akým spôsobom, resp. akým právnym postupom dospel k výkladu, ktorého výsledkom bolo konštatovanie, že zmluva o budúcej zmluve sa nevzťahuje na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva. Dovolací súd ďalej poukazuje aj na jazykový výklad súdu prvej inštancie v bode 22. V tejto súvislosti súd prvej inštancie poukázal na to, že OZ používa pojem dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov a nie zmluva,

pričom jazykovým výkladom, vychádzajúcim z analýzy slov a ich etymológie dospel k presvedčeniu, že zmluvu o budúcej „dohode“ nemožno uzavrieť. Dovolací súd k predmetnej argumentácii uvádza, že jazykový výklad, o ktorý sa súd prvej inštancie taktiež oprel, nerieši predmetnú problematiku, ale iba to, či sa v danom prípade jedná o dohodu alebo o zmluvu, tzn. jazykový výklad rieši iba pojmový vzťah. Rovnako dovolací súd považuje za dôležité poukázať aj na argumentáciu súdu prvej inštancie uvedenú v bode 23., v rámci ktorej uviedol, že súdna prax možnosť uzavretia takýchto dohôd ešte pred zánikom bezpodielového spoluvlastníctva manželov odmietla. V tejto súvislosti dovolací súd poznamenáva, že uvedené konštatovanie je všeobecné, pretože zo strany súdu prvej inštancie nedošlo ku konkretizácii, aká súdna prax, resp. aká judikatúra vyšších súdnych autorít dospela k vyššie uvedenému konštatovaniu, tzn., že pri danej argumentácii absentuje akýkoľvek odkaz na príslušnú judikatúru zaoberajúcou sa uzavretím dohôd ešte pred zánikom manželstva.
22. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že vzhľadom na to, že odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie a teda sa nezaoberal argumentáciou dovolateľa predostretou aj v odvolacom konaní, tak má za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné a arbitrárne, čím došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Dovolateľovi bolo znemožnené realizovať jemu patriace procesné oprávnenia postupom odvolacieho súdu, na ktorý možno primerane aplikovať závery vyjadrené v Stanovisku publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, v jeho druhej vete.
23. Vzhľadom k tomu, že dovolací súd vyhovel dovolacej námietke vyplývajúcej z § 420 písm. f) CSP, tak sa dovolacím dôvodom vyplývajúcim z § 421 ods. 1 písm. b) nezaoberal.
24. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd v zmysle § 449 a § 450 CSP zrušil rozsudok Krajského súdu v Prešove z 25. októbra 2018 sp. zn. 11Co/71/2018 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.
25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.